

III.

(Drugi akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR

ODLUKA NADZORNOG TIJELA EFTA-e

br. 83/18/COL

od 26. rujna 2018.

o državnim jamstvima dodijeljenima društvu Landsvirkjun za ugovore o izvedenicama (Island)
[2019/156]

NADZORNO TIJELO EFTA-e („Nadzorno tijelo“),

uzimajući u obzir:

Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru („Sporazum o EGP-u“), a posebno članak 61.,

Protokol 26. uz Sporazum o EGP-u,

Sporazum među državama EFTA-e o osnivanju Nadzornog tijela i Suda („Sporazum o nadzoru i sudu“), a posebno njegov članak 24.,

Protokol 3. uz Sporazum o nadzoru i sudu („Protokol 3.“), a posebno dio II. članak 7. stavak 2.,

nakon što je pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Nadzorno tijelo pokrenulo je 3. svibnja 2017. službeni istražni postupak o mogućoj državnoj potpori dodijeljenoj društvu Landsvirkjun u obliku državnih jamstava za ugovore o izvedenicama („odluka o pokretanju postupka“) ⁽²⁾.
- (2) U dopisu od 15. rujna 2017. ⁽³⁾ društvo Landsvirkjun dostavilo je svoje primjedbe ⁽⁴⁾. Nadzorno tijelo zatim je dostavilo svoje primjedbe Islandu ⁽⁵⁾. Nadzorno tijelo nije zaprimilo primjedbe drugih zainteresiranih strana.
- (3) Islandska tijela dostavila su primjedbe u dopisu od 25. rujna 2017. ⁽⁶⁾
- (4) Nadzorno tijelo sastalo se 23. ožujka 2018. s predstavnicima društva Landsvirkjun i islandskih tijela. Nakon tog sastanka i nakon što je 27. ožujka 2018. ⁽⁷⁾ primilo pitanja od Nadzornog tijela, društvo Landsvirkjun dostavilo je dodatne informacije 11. travnja 2018. ⁽⁸⁾ Islandska su tijela 12. travnja 2018. obavijestila Nadzorno tijelo da podupiru argumente društva Landsvirkjun te da dostavljanje dodatnih primjedbi nije potrebno ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Odluka br. 85/17/COL od 3. svibnja 2017. o pokretanju službenog istražnog postupka o mogućoj državnoj potpori dodijeljenoj društvu Landsvirkjun u obliku državnih jamstava za ugovore o izvedenicama (SL C 242, 27.7.2017., str. 6. i Dodatak o EGP-u br. 46, 27.7.2017., str. 1.).

⁽²⁾ Ibidem.

⁽³⁾ Dokument br. 874341.

⁽⁴⁾ Na zahtjev društva Landsvirkjun od 8. kolovoza 2017. (dokument br. 869480), Nadzorno tijelo produljilo je rok za dostavljanje primjedbi do 15. rujna 2017. (dokument br. 869479).

⁽⁵⁾ Dokument br. 878807.

⁽⁶⁾ Dokument br. 875032.

⁽⁷⁾ Dokument br. 905567.

⁽⁸⁾ Dokument br. 908632.

⁽⁹⁾ Dokument br. 908885.

- (5) Nadzorno tijelo dodatno je razmotrilo ta pitanja na sastanku s islandskim tijelima i društvom Landsvirkjun 6. lipnja 2018. Društvo Landsvirkjun poslalo je 7. lipnja 2018. dodatne informacije Nadzornom tijelu ⁽¹⁰⁾. Nakon sastanka i zaprimanja dodatnih informacija od društva Landsvirkjun, Nadzorno tijelo zatražilo je dodatna pojašnjenja od islandskih tijela ⁽¹¹⁾. Islandska tijela dostavila su tražene informacije u dopisu od 29. lipnja 2018. ⁽¹²⁾

2. OPIS MJERE

2.1. Korisnik: društvo Landsvirkjun

- (6) Društvo Landsvirkjun javno je komanditno društvo uređeno Zakonom o društvu Landsvirkjun ⁽¹³⁾. Državna riznica preuzela je 1. siječnja 2007. potpuno vlasništvo nad društvom Landsvirkjun. Društvo Landsvirkjun u vlasništvu je države, tj. u izravnom vlasništvu državne riznice (99,9 %) i neizravno u vlasništvu društva Eignarhlutir ehf. (0,1 %), društva s ograničenom odgovornošću koje je u cijelosti u vlasništvu državne riznice.

2.2. Ugovori o izvedenicama koje je sklopilo društvo Landsvirkjun i državna jamstva

- (7) Prema navodima islandskih tijela ⁽¹⁴⁾, društvo Landsvirkjun izloženo je valutnim („FX“) i kamatnim rizicima u okviru svojeg dužničkog portfelja. Društvo Landsvirkjun upotrebljava različite ugovore o izvedenicama kako bi kontroliralo te rizike i upravljalo njima.
- (8) Kako je objašnjeno u odluci o pokretanju postupka, Nadzorno tijelo proučilo je sljedeće vrste ugovora o izvedenicama koje je sklopilo društvo Landsvirkjun: valutne ugovore o razmjeni, ugovore o valutnim opcijama i kamatne ugovore o razmjeni ⁽¹⁵⁾. Nadzorno tijelo je u odluci o pokretanju postupka navelo opis tih ugovora o izvedenicama na temelju objašnjenja islandskih tijela ⁽¹⁶⁾.

2.3. Postupak o postojećim potporama u pogledu državne potpore dodijeljene u obliku neograničenih državnih jamstava

- (9) Nadzorno tijelo je dopisom od 26. rujna 2006. ⁽¹⁷⁾ pokrenulo postupak o postojećim mjerama potpore, koji je predviđen u dijelu II. članku 17. stavku 2. Protokola 3., s obzirom na određene mjere u korist elektroenergetskih poduzeća na Islandu, uključujući neograničena državna jamstva društvu Landsvirkjun. Nadzorno tijelo u tom je dopisu obavijestilo islandska tijela o svojem preliminarnom stajalištu da su te mjere uključivale postojeću državnu potporu koja je nespojiva s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u.
- (10) Nadzorno tijelo je u svojoj Odluci br. 302/09/COL ⁽¹⁸⁾ zaključilo da je neograničeno državno jamstvo društvu Landsvirkjun činilo postojeću državnu potporu. U toj je odluci Nadzorno tijelo predložilo da islandska tijela poduzmu zakonodavne, administrativne i druge mjere koje su potrebne kako bi se uklonile sve nespojive potpore koje proizlaze iz neograničenog državnog jamstva dodijeljenog društvu Landsvirkjun.
- (11) Islandska su tijela u dopisu od 8. kolovoza 2009. ⁽¹⁹⁾ prihvatila predložene mjere te se obvezala da će obavijestiti Nadzorno tijelo o mjerama koje će poduzeti radi provedbe Odluke br. 302/09/COL. Nakon dodatne razmjene dopisa s islandskim tijelima, Nadzorno tijelo je u svojoj Odluci br. 159/13/COL ⁽²⁰⁾ zabilježilo da je Island prihvatio odgovarajuće mjere koje se odnose na postojeći program potpore te je zatvorilo taj predmet.

3. RAZLOZI ZA POKRETANJE SLUŽBENOG ISTRAŽNOG POSTUPKA

- (12) Nadzorno tijelo je u odluci o pokretanju postupka iznijelo svoje preliminarno stajalište o postojanju potpore s obzirom na predmetna jamstva i njihovoj mogućoj nespojivosti s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u.

⁽¹⁰⁾ Dokumenti br. 918376 i 918377.

⁽¹¹⁾ Dokumenti br. 917646 i 917656.

⁽¹²⁾ Dokumenti br. 920923 i 920925.

⁽¹³⁾ Zakon br. 42/1983 o društvu Landsvirkjun, kako je izmijenjen.

⁽¹⁴⁾ Dokument br. 793116.

⁽¹⁵⁾ Točka 14. odluke o pokretanju postupka.

⁽¹⁶⁾ Odjeljci od 2.3.1. do 2.3.3. dijela I. odluke o pokretanju postupka.

⁽¹⁷⁾ Dokument br. 280834.

⁽¹⁸⁾ Odluka Nadzornog tijela br. 302/09/COL od 8. srpnja 2009. o predlaganju odgovarajućih mjera u pogledu državnih potpora dodijeljenih društvima Landsvirkjun i Orkuveita Reykjavíkur.

⁽¹⁹⁾ Dokument br. 527076.

⁽²⁰⁾ Odluka br. 159/13/COL od 24. travnja 2013. o zatvaranju predmeta o postojećim potporama dodijeljenima društvima Landsvirkjun i Orkuveita Reykjavíkur u obliku neograničenih državnih jamstava (SL C 237, 15.8.2013., str. 3. i Dodatak o EGP-u br. 45, 15.8.2013., str. 28.).

- (13) U skladu s preliminarnim stajalištem Nadzornog tijela, predmetna državna jamstva dodjeljivana su društvu Landsvirkjun za ugovore o izvedenicama najmanje od 2013. Nadzorno tijelo objasnilo je u odluci o pokretanju postupka da je više aspekata potrebnih za ocjenu državnih potpora za jamstva društvu Landsvirkjun za ugovore o izvedenicama i dalje nejasno ⁽²¹⁾.
- (14) Nadzorno tijelo nije moglo isključiti postojanje državnih potpora u pogledu tih jamstava. Kad je riječ o gospodarskoj prednosti, preliminarno stajalište Nadzornog tijela bilo je da predmetna jamstva nisu ispunila uvjete (b), (c) i (d) iz točke 3.2. smjernica o državnim potporama u pogledu državnih jamstava („smjernice o jamstvima”) ⁽²²⁾ te da su predstavljala prednost u smislu pravila o državnim potporama. Nadzorno tijelo izrazilo je sumnje u pogledu toga mogu li se ta jamstva proglašiti spojivima s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u.
- (15) Island i društvo Landsvirkjun dostavili su primjedbe koje se odnose na ugovore o izvedenicama koje je sklopilo društvo Landsvirkjun i primjedbe koje se odnose na državna jamstva. Dijelovi tih primjedbi koji su relevantni za ovu odluku sažeto su prikazani u odjeljcima 4. i 5.

4. PRIMJEDBE ISLANDA

4.1. Opće primjedbe koje se odnose na ugovore o izvedenicama i državna jamstva

- (16) Upućujući na točku 20. odluke o pokretanju postupka ⁽²³⁾, Island tvrdi da je, u suprotnosti s onim što je Nadzorno tijelo navelo u dodatnom dopisu od 27. lipnja 2016., društvo Landsvirkjun moglo sklopiti ugovore o izvedenicama namijenjene zaštiti od rizika bez državnih jamstava. Izjava u dodatnom dopisu kojom se tvrdi suprotno pogreška je koju Island tada nije uočio. Nadalje, relevantnim pravnim okvirom društvo Landsvirkjun ne obvezuje se na dobivanje državnog jamstva kako bi sklopilo ugovor o izvedenicama. Društvo Landsvirkjun može svake godine zatražiti jamstvo za ugovore o izvedenicama namijenjene zaštiti od rizika do određene kumulativne nominalne vrijednosti.
- (17) Upućujući na točke 20., 24., 33. i 39. odluke o pokretanju postupka ⁽²⁴⁾, Island objašnjava da je ta jamstva dodijelilo Ministarstvo financija i gospodarskih poslova, a ne Jedinica za upravljanje javnim dugom (*Government Debt Management* – „GDM”), koja je dio Središnje banke u okviru Odjela za riznicu i operacije na tržištu. GDM-u su povjerene određene zadaće povezane s državnim jamstvima, no to ne znači da je GDM-u povjereno dodjeljivanje tih jamstava ⁽²⁵⁾.

4.2. Postojanje državnih potpora

- (18) Island ne osporava da su predmetna državna jamstva pripisiva državi niti da se davanjem selektivne prednosti, ako bi se njezino postojanje utvrdilo, može narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu između ugovornih strana Sporazuma o EGP-u.
- (19) Međutim, Island osporava preliminarni nalaz Nadzornog tijela ⁽²⁶⁾ o tome da bi se predmetnim jamstvima mogla dati prednost društvu Landsvirkjun.
- (20) Prema stajalištu Islanda, predmetna su jamstva jamstva za naplatu potraživanja, koja nemaju posebnu vrijednost za društvo Landsvirkjun. Postoji samo teoretska mogućnost naplate potraživanja od države. Island tvrdi da društvo Landsvirkjun sklapa ugovore o izvedenicama isključivo radi zaštite od rizika, tj. radi smanjivanja financijskog rizika društva Landsvirkjun koji proizlazi iz odnosnih financijskih transakcija. To zahtijeva država kao vlasnik, a taj zahtjev proizlazi i iz politike upravljanja rizikom društva Landsvirkjun koju je utvrdila njegova uprava. Island tvrdi i da društvo Landsvirkjun sklapa ugovore o izvedenicama bez državnog jamstva pod uvjetima koji su jednaki uvjetima u ugovorima pod jamstvom.

⁽²¹⁾ Točka 24. odluke o pokretanju postupka.

⁽²²⁾ SL L 105, 21.4.2011., str. 32. i Dodatak o EGP-u br. 23, 21.4.2011., str. 1.

⁽²³⁾ U skladu s točkom 20. odluke o pokretanju postupka, Nadzorno tijelo bilo je uvjeren da su islandska tijela na sastanku od 31. svibnja 2016. objasnila da društvo Landsvirkjun bez državnog jamstva ne bi moglo sklopiti ugovore o izvedenicama namijenjene zaštiti od rizika.

⁽²⁴⁾ U točkama 20., 24., 33. i 39. odluke o pokretanju postupka uzima se u obzir početno razumijevanje Nadzornog tijela da je predmetna jamstva dodijelila Jedinica za upravljanje javnim dugom.

⁽²⁵⁾ Dokument br. 875032.

⁽²⁶⁾ Točka 58. odluke o pokretanju postupka.

4.3. Primjenjivost islandskog zakonodavnog okvira za državna jamstva

- (21) Upućujući na točku 65. odluke o pokretanju postupka ⁽²⁷⁾, Island tvrdi da se na predmetna jamstva primjenjivao zakonodavni okvir koji je podlijegao Odluci Nadzornog tijela br. 302/09/COL, prije i nakon izmjena koje su uslijedile nakon te odluke. Island upućuje na dopise razmijenjene između islandskih tijela i Nadzornog tijela u kojima se potvrđuje to objašnjenje.

5. PRIMJEDBE DRUŠTVA LANDSVIRKJUN ⁽²⁸⁾

5.1. Islandski pravni okvir za državna jamstva društvu Landsvirkjun

- (22) Zakonodavni okvir na temelju kojeg se društvu Landsvirkjun dodjeljuju državna jamstva temelji se na Zakonu o državnim jamstvima ⁽²⁹⁾ i Zakonu o društvu Landsvirkjun. Društvo Landsvirkjun već je bilo osnovano kao partnerstvo na temelju prethodno primjenjivog Zakona o društvu Landsvirkjun ⁽³⁰⁾.
- (23) U skladu s člankom 1. Zakona o državnim jamstvima, država ni u kojem slučaju ne može izdati jamstvo bez pravne osnove ⁽³¹⁾. U slučaju društva Landsvirkjun, pravna je osnova za državna jamstva Zakon o društvu Landsvirkjun. Na temelju Zakona o društvu Landsvirkjun jamstvo vlasnikâ prije i nakon postupka o postojećim potporama jamstvo je za naplatu potraživanja. Osim toga, ta jamstva dodjeljuje Ministarstvo financija i gospodarskih poslova, a ne GDM.
- (24) Jamstvo za naplatu potraživanja razlikuje se od uobičajeno primjenjivih pravila o odgovornosti vlasnikâ komanditnih društava. Na temelju Zakona o komanditnim društvima (Zakon br. 50/2007), vlasnici za obveze komanditnog društva odgovaraju na temelju izravnog, neograničenog i bezuvjetnog jamstva, a time bez ograničenja i za sve obveze društva.
- (25) Na temelju jamstva za naplatu potraživanja vjerovnik prvo mora iscrpiti sva pravna sredstva prema društvu Landsvirkjun prije nego što može podnijeti zahtjev prema državi. To u praksi znači da vjerovnik mora dokazati da je dužnik nesolventan, u skladu s općim načelima islandskog prava. Vjerovnik bi stoga prvo morao bezuspješno provesti ovrhu radi naplate ili formalno započeti postupak utvrđen u Zakonu o stečaju (ili sudjelovati u njemu s drugim vjerovnicima) prije nego što bi se, radi naplate potraživanja, mogao obratiti jamcu ⁽³²⁾. Zbog vrlo opterećujućeg i dugotrajnog postupka te zbog zahtjeva da se prije obraćanja jamcu moraju iscrpiti sva sredstva s obzirom na to društvo, jamstvo za naplatu potraživanja ima manju vrijednost za vjerovnike. Društvo Landsvirkjun poziva se i na dosadašnju praksu Nadzornog tijela u tom pogledu ⁽³³⁾.

5.2. Kako je društvo Landsvirkjun koristilo ugovore o izvedenicama

- (26) Kad je riječ o predmetnim ugovorima o izvedenicama koji su bili pokriveni državnim jamstvom, ti ugovori o izvedenicama odnosili su se na temeljne financijske obveze (zajmove ili obveznice) koje su sklopljene prije provedbe odgovarajuće mjere u okviru postupka o postojećoj potpori ⁽³⁴⁾.
- (27) Društvo Landsvirkjun navodi da je njegovo financiranje dosljedno strukturirano u skladu sa standardnom praksom u zemljama OECD-a za velika društva te da ugovori o izvedenicama čine integralan dio upravljanja rizikom. Društvo Landsvirkjun s drugim ugovornim stranama sklapa standardizirane ugovore ISDA ⁽³⁵⁾, u kojima se utvrđuju standardni uvjeti koji se primjenjuju na sve transakcije s izvedenicama sklopljene između tih strana ⁽³⁶⁾.

⁽²⁷⁾ U skladu s točkom 65. odluke o pokretanju postupka (s upućivanjem na odjeljak 2.5. dijela I.), Nadzorno tijelo preliminarno je smatralo da predmetna jamstva nisu ispunjavala uvjete iz izmijenjenog islandskog zakonodavnog okvira za državna jamstva ni uvjete iz smjernica o jamstvima. Konkretno, činilo se da društvo Landsvirkjun ne plaća premiju koja pokriva koristi koje društvo ostvaruje na temelju tih jamstava, da jamstva pokrivaju više od 80 % svih dospjelih obveza te da jamstva nisu povezana s konkretnim financijskim transakcijama za koje je utvrđen najviši iznos i koje su vremenski ograničena.

⁽²⁸⁾ Nadzorno tijelo napominje da se Island, kako je objašnjeno u odjeljku 1., slaže s primjedbama koje je dostavilo društvo Landsvirkjun.

⁽²⁹⁾ Zakon br. 121/1997.

⁽³⁰⁾ Članak 1. Zakona br. 59/1965, kako ga je prevelo društvo Landsvirkjun: „Vlada i Gradsko vijeće Reykjavika osnivaju elektroenergetsko društvo pod nazivom Landsvirkjun. To je društvo neovisan pravni subjekt s neovisnim financijskim i računovodstvenim statusom. Njegovo je sjedište i mjesto poslovanja u Reykjaviku. Landsvirkjun je komanditno društvo u vlasništvu države i Grada Reykjavika pri čemu obje strane imaju polovinu vlasničkog udjela u društvu. Svaka je strana isključivo odgovorna za sve obveze društva, no njihova interna odgovornost ovisi o udjelu u vlasništvu. Nijedna strana ne može istupiti iz društva bez suglasnosti druge strane.”

⁽³¹⁾ Ista je odredba postojala i u prethodno primjenjivom Zakonu o državnim jamstvima (Zakon br. 37/1961).

⁽³²⁾ Dokumenti br. 874341 i 92092.

⁽³³⁾ Odluka Nadzornog tijela br. 227/06/COL od 19. srpnja 2006. u pogledu državne potpore u korist društva Farice hf. (SL L 36, 5.2.2009., str. 69. i Dodatak o EGP-u br. 6, 5.2.2009., str. 9.).

⁽³⁴⁾ Dokument br. 917656.

⁽³⁵⁾ Standardizirani ugovor ISDA standardni je dokument koji se redovito koristi za uređivanje transakcija OTC izvedenicama. Standardizirani ugovor ISDA objavljuje Udruženje međunarodnog tržišta izvedenih financijskih instrumenata (ISDA).

⁽³⁶⁾ Dokument br. 874341.

- (28) Društvo Landsvirkjun ima financijske obveze izražene u USD i drugim valutama, s promjenjivim i fiksnim kamatnim stopama⁽³⁷⁾. Stoga je društvo Landsvirkjun izloženo valutnim i kamatnim rizicima. Društvo Landsvirkjun štiti se od tih rizika primjenom ugovora o izvedenicama kako bi financijske obveze izražene u valutama koje nisu USD (koji je njegova funkcijska valuta od 2008.) konvertiralo u obveze u USD te kako bi financijske obveze s promjenjivim kamatnim stopama konvertiralo u obveze s fiksnim kamatnim stopama.
- (29) Društvo Landsvirkjun ugovore o izvedenicama koristi isključivo za potrebe zaštite od rizika⁽³⁸⁾. Društvo Landsvirkjun ugovore o izvedenicama ne sklapa za potrebe spekulacija ili arbitraže⁽³⁹⁾. Ograničenje korištenja ugovora o izvedenicama isključivo za potrebe zaštite od rizika društvu Landsvirkjun nametnuo je i njegov vlasnik – država. Kako bi potkrijepilo te tvrdnje, društvo Landsvirkjun dostavilo je interne dokumente i dopise koje je primilo od svojeg vlasnika⁽⁴⁰⁾.
- (30) Društvo Landsvirkjun objašnjava i da ima politiku prema kojoj se jamstva, privatna ili javna, ne koriste ni za kakve transakcije. Nakon izmjena u sustavu državnih jamstava društvo Landsvirkjun počelo je s pregovorima o obnovi ugovora o izvedenicama pod jamstvom, pri čemu je posljednje državno jamstvo uklonjeno u srpnju 2017.⁽⁴¹⁾ Društvo Landsvirkjun može sklapati ugovore o izvedenicama bez državnih jamstava te to stvarno i čini. Društvo Landsvirkjun dostavilo je i dokaze koji pokazuju da uklanjanje državnih jamstava nije dovelo do promjena u gospodarskim uvjetima u ugovorima o izvedenicama⁽⁴²⁾.

5.3. Nema prednosti

- (31) Društvo Landsvirkjun smatra da mu predmetnim državnim jamstvima za ugovore o izvedenicama nije dana nikakva prednost.
- (32) Ugovorom o izvedenicama namijenjenom zaštiti od rizika po definiciji će se smanjiti izloženost riziku što bi trebalo dovesti do smanjenja premije koja se plaća za jamstvo povezano s odnosnom transakcijom. Društvo Landsvirkjun ponavlja da izmjenom važećih ugovora o izvedenicama kojima je uklonjeno državno jamstvo nisu nastali nikakvi dodatni troškovi za to društvo. Uvjeti i zahtjevi u pogledu financiranja društva Landsvirkjun, s državnim jamstvom ili bez njega, nisu se promijenili⁽⁴³⁾.
- (33) Društvo Landsvirkjun dostavilo je dva izvješća o učinku državnih jamstava na ugovore o izvedenicama⁽⁴⁴⁾. Prema tim izvješćima, nije postojala nikakva gospodarska prednost za portfelj izvedenica koja bi proizlazila iz tih državnih jamstava.
- (34) Društvo Landsvirkjun objašnjava i da je u razdoblju od 2010. do 2017. raspolagalo s gotovinom u blagajni u iznosu od 142 milijuna USD do 287 milijuna USD. Taj visoki iznos gotovine u blagajni bio je namijenjen likvidnosnom riziku, tj. kao zaštitni sloj za nepredviđene rizike. Ta jaka likvidnost znači oportunitetni trošak koji je izravno povezan s premijama koje se trenutačno plaćaju državi. Umjesto držanja gotovine u blagajni, društvo je moglo otkupiti svoje obveznice na tržištu i/ili unaprijed otplatiti/amortizirati zajmove svojih zajmodavaca. Društvo Landsvirkjun time ne bi uštedjelo samo troškove za kamate, već i naknade za jamstva u iznosu od [0,1–2] % koje trenutačno plaća za obveznice i zajmove pod jamstvom.

6. POSTOJANJE DRŽAVNE POTPORE

- (35) Članak 61. stavak 1. Sporazuma o EGP-u glasi:

„Osim ako je drukčije predviđeno ovim Sporazumom, svaka potpora koju dodjeljuju države članice EZ-a, države EFTA-e, ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku, koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj nespojiva je s funkcioniranjem ovog Sporazuma u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među ugovornim strankama.”

- (36) Da bi se određena mjera mogla smatrati državnom potporom u smislu ove odredbe, moraju biti ispunjeni kumulativni uvjeti navedeni u nastavku: i. mjeru mora dodijeliti država ili mora biti dodijeljena putem državnih sredstava; ii. njome se mora dati prednost poduzetniku; iii. njome se određene poduzetnike mora staviti u povoljniji položaj i iv. njome se može narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu⁽⁴⁵⁾. Nadzorno tijelo smatra primjerenim početi svoju ocjenu pitanjem je li predmetnim jamstvima za ugovore o izvedenicama dana prednost društvu Landsvirkjun.

⁽³⁷⁾ Dokument br. 908632.

⁽³⁸⁾ Dokument br. 908632.

⁽³⁹⁾ Dokument br. 874341.

⁽⁴⁰⁾ Dokument br. 875032.

⁽⁴¹⁾ Idem.

⁽⁴²⁾ Dokumenti br. 908633 i 920923.

⁽⁴³⁾ Dokumenti br. 874341, 908633 i 920923.

⁽⁴⁴⁾ Dokument br. 874344 (izvješće kuće Zanders iz rujna 2017.) i dokument br. 874345 (izvješće kuće Summa iz rujna 2017.).

⁽⁴⁵⁾ Vidjeti, među ostalim, presudu u predmetu World Duty Free Group SA i ostali, C-20/15 P i C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 53.

6.1. Prednost

6.1.1. Uvodne napomene

- (37) Nadzorno tijelo slaže se s islandskim nadležnim tijelima i društvom Landsvirkjun da se na predmetna jamstva primjenjuje islandsko zakonodavstvo o državnim jamstvima, uključujući Zakon o društvu Landsvirkjun, na koje se odnosio postupak o postojećim potporama ⁽⁴⁶⁾.
- (38) Postojeći službeni istražni postupak, koji je pokrenut odlukom o pokretanju postupka, ima uži pristup u odnosu na postupak o postojećim potporama po tome što je njime obuhvaćena samo primjena Zakona o društvu Landsvirkjun na državna jamstva za određene ugovore o izvedenicama.
- (39) U odluci o pokretanju postupka Nadzorno tijelo dovelo je u pitanje ispunjavaju li predmetna jamstva uvjete (b), (c) i (d) iz točke 3.2. ⁽⁴⁷⁾ smjernica o jamstvima na temelju kojih bi se moglo isključiti postojanje potpore ⁽⁴⁸⁾.
- (40) Ne dovodeći u pitanje jesu li ispunjeni uvjeti za isključivanje državne potpore koji su utvrđeni u smjernicama o jamstvima, kako je objašnjeno u nastavku i na temelju informacija dobivenih od Islanda i društva Landsvirkjun tijekom službenog istražnog postupka, Nadzorno tijelo smatra da predmetnim državnim jamstvima nije nastala prednost za društvo Landsvirkjun ⁽⁴⁹⁾.

6.1.2. Isključenje prednosti od državnih jamstava za ugovore o izvedenicama

- (41) Prednost u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u svaka je gospodarska korist koju poduzetnik ne bi mogao ostvariti u uobičajenim tržišnim uvjetima, odnosno bez intervencije države ⁽⁵⁰⁾. Nadzorno tijelo u više je navrata utvrdilo da jamstvo može predstavljati prednost na temelju članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u ⁽⁵¹⁾.
- (42) Korist od jamstva sastoji se od toga što rizik povezan s jamstvom snosi država. Za takvo bi preuzimanje rizika od strane države u uobičajenim okolnostima trebalo platiti odgovarajuću premiju ⁽⁵²⁾. Međutim, u skladu sa smjernicama o jamstvima „ako pojedinačno jamstvo ili program jamstava koje je izdala država ne donosi nikakvu prednost poduzetniku, to jamstvo ne čini državnu potporu” ⁽⁵³⁾. U točkama od 3.2. do 3.5. smjernica o jamstvima utvrđeni se uvjeti za isključenje potpore u pojedinačnim jamstvima i programima jamstava. U skladu s točkom 3.6. smjernica o jamstvima „neispunjavanje bilo kojeg od uvjeta utvrđenih u točkama od 3.2. do 3.5. ne znači da se jamstvo ili program jamstava automatski smatra državnom potporom”.
- (43) Nakon 1. siječnja 2010. društvo Landsvirkjun uspjelo je u pregovorima s drugim ugovornim stranama ugovora o izvedenicama dogovoriti uklanjanje državnih jamstava, a zadnje je takvo državno jamstvo uklonjeno u srpnju 2017. ⁽⁵⁴⁾ Kao što pokazuju dokazi dostavljeni tijekom službenog istražnog postupka, uklanjanjem državnih jamstava nisu promijenjeni gospodarski uvjeti u ugovorima o izvedenicama ⁽⁵⁵⁾.
- (44) Nadzorno tijelo smatra da je činjenica da su druge ugovorne strane bile spremne ukloniti državna jamstva, a da pritom nisu zahtijevale bolje gospodarske uvjete, pokazatelj toga da ta jamstva nisu donosila prednost društvu Landsvirkjun.
- (45) Nadalje, društvo Landsvirkjun nije koristilo privatna jamstva te, prema informacijama dobivenima tijekom službenog istražnog postupka, nije moguće utvrditi tržišnu cijenu za jamstva za ugovore o izvedenicama namijenjene zaštiti od rizika.
- (46) Kako bi se količinski odredila moguća prednost dana jamstvom (u slučaju u kojem nije moguće utvrditi tržišnu cijenu), u smjernicama o jamstvima predviđa se usporedba gospodarskih uvjeta transakcije s jamstvom s uvjetima transakcije bez jamstva ⁽⁵⁶⁾.

⁽⁴⁶⁾ Odjeljci 4.3. i 5.1.

⁽⁴⁷⁾ Nadzorno tijelo u odluci o pokretanju postupka nije dovelo u pitanje, niti je imalo razloga za to, ispunjava li društvo Landsvirkjun uvjet (a) iz točke 3.2. smjernica o jamstvima, tj. uvjet da zajmoprimac ne smije biti u financijskim poteškoćama.

⁽⁴⁸⁾ Odjeljak 1.1.3. dijela II. odluke o pokretanju postupka.

⁽⁴⁹⁾ Nadzorno tijelo napominje da se taj zaključak odnosi isključivo na jamstva obuhvaćena odlukom o pokretanju postupka i ovom odlukom te da se njime ne dovode u pitanje sva druga državna jamstva dodijeljena društvu Landsvirkjun ili drugim poduzetnicima.

⁽⁵⁰⁾ Vidjeti, primjerice, presudu u predmetu SFEI i drugi, C-39/94, EU:C:1996:285, točka 60. i presudu u predmetu Španjolska protiv Komisije, C-342/96, EU:C:1999:210, točka 41.

⁽⁵¹⁾ Nadzorno tijelo utvrdilo je postojanje prednosti, među ostalim, u svojoj Odluci br. 177/05/COL od 15. srpnja 2005. u pogledu državnog jamstva banci Liechtensteinische Landesbank (nije objavljeno) i u Odluci br. 227/06/COL u pogledu državne potpore u korist društva Farice hf. (SL L 36, 5.2.2009., str. 69. i Dodatak o EGP-u br. 6, 5.2.2009., str. 9.).

⁽⁵²⁾ Smjernice o jamstvima, točka 2.1.

⁽⁵³⁾ Smjernice o jamstvima, točka 3.1.

⁽⁵⁴⁾ Dokument br. 908632.

⁽⁵⁵⁾ Odjeljak 5.2.

⁽⁵⁶⁾ Smjernice o jamstvima, točka 4.2.

- (47) Uklanjanjem predmetnih državnih jamstava nisu se promijenili gospodarski uvjeti u relevantnim ugovorima o izvedenicama. Stoga se ne može smatrati da ta jamstva predstavljaju prednost za društvo Landsvirkjun. Nadalje, Nadzorno tijelo ne raspolaže nikakvim pokazateljima ili informacijama koje bi upućivale na to da bi gospodarski uvjeti relevantnih ugovora o izvedenicama bili drugačiji da nije bilo državnih jamstava u trenutku stvarne dodjele tih državnih jamstava. Stoga Nadzorno tijelo mora pretpostaviti da uklanjanjem (ili nepostojanjem) državnih jamstava nisu promijenjeni gospodarski uvjeti u relevantnim ugovorima o izvedenicama u bilo kojem trenutku tijekom trajanja tih jamstava.
- (48) Zaključak da predmetna jamstva za ugovore o izvedenicama nisu donijela prednost društvu Landsvirkjun potkrepljuje se i izvješćima iz uvodne izjave 33. Konkretno, kuća Zanders (konzultantska kuća specijalizirana za financijske usluge) proučila je, u ime društva Landsvirkjun, uzorak izvedenica koje je držalo društvo Landsvirkjun te izračunala odgovarajuće marže za te ugovore o izvedenicama ⁽⁵⁷⁾. U izvješću se pokazalo da su te marže, u rasponu od $[(-)2-2]$ do $[10-15]$ baznih bodova, bile u skladu s maržama koje su zabilježene kod sličnih ugovora o izvedenicama koje su držala društva s usporedivim kreditnim rejtingom, a koja, za razliku od društva Landsvirkjun, nisu imala koristi od jamstva za naplatu potraživanja. Na osnovi toga, u izvješću kuće Zanders zaključuje se da, u prosjeku, društvo Landsvirkjun nije u odnosu na ostala društva ostvarilo nikakvu cjenovnu prednost koja bi bila posljedica jamstva za naplatu potraživanja. U skladu s time, u izvješću se zaključuje da društvo Landsvirkjun nije ostvarilo nikakvu gospodarsku korist od tog jamstva.
- (49) U izvješću druge konzultantske kuće, Summa Consulting slf, u pogledu određivanja cijena ugovora o izvedenicama namijenjenih zaštiti od rizika napominje se da „s obzirom na jaku bilancu, dobro stanje likvidnosti i kreditnu kvalitetu društva Landsvirkjun, nije vjerojatno da bi postojanje ili nepostojanje državnog jamstva imalo znatan učinak na određivanje cijena ugovora o izvedenicama koje društvo Landsvirkjun sklapa” ⁽⁵⁸⁾.
- (50) Nadalje, društvo Landsvirkjun koristilo je ugovore o izvedenicama pod jamstvom isključivo u svrhe zaštite od rizika, tj. kako bi financijske obveze izražene u valutama koje nisu USD (koji je njegova funkcijska valuta od 2008.) konvertiralo u obveze u USD te kako bi financijske obveze s promjenjivim kamatnim stopama konvertiralo u obveze s fiksnim kamatnim stopama ⁽⁵⁹⁾. Prema informacijama dostavljenima tijekom službenog istražnog postupka, provedba odgovarajućih mjera tijekom postupka o postojećoj potpori dovela je do ograničavanja državnih jamstava na 80 % vrijednosti predmetnih ugovora o izvedenicama, a jamstva za ugovore o izvedenicama namijenjene zaštiti od rizika bila su ograničena na posebnu kumulativnu nominalnu vrijednost ⁽⁶⁰⁾. Stoga se ne može reći ni da su društvo Landsvirkjun ni država kao njegov jamac bili izloženi neograničenim obvezama iz tih jamstava.
- (51) Nadalje, predmetna su jamstva, u skladu s člankom 1. Zakona o društvu Landsvirkjun, jamstva za naplatu potraživanja. Na temelju jamstva za naplatu potraživanja vjerovnik prvo mora iscrpiti sva pravna sredstva prema društvu Landsvirkjun prije nego što može podnijeti zahtjev prema državi ⁽⁶¹⁾. Nadzorno tijelo ranije je zaključilo da je, iako ne isključuje postojanje prednosti, ta vrsta jamstva povezana s manjim rizikom ⁽⁶²⁾. Na temelju podataka društva Landsvirkjun, u svakoj godini u razdoblju od 2010. do 2017., novac i novčani ekvivalenti društva premašivali su gubitke zabilježene od izvedenica s jamstvom ⁽⁶³⁾. Stoga je bilo kakav rizik prema jamcu bio smanjen.
- (52) Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 36., da bi određena mjera činila državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u, moraju kumulativno biti ispunjena sva četiri uvjeta. Budući da se predmetnim jamstvima ne daje prednost društvu Landsvirkjun, nije potrebno provesti ocjenu u vezi s ostalim uvjetima.

7. ZAKLJUČAK

- (53) Na temelju navedene ocjene Nadzorno tijelo zaključuje da državna jamstva društvu Landsvirkjun za ugovore o izvedenicama za zaštitu društva Landsvirkjun od valutnih i kamatnih rizika, od kojih je zadnje jamstvo uklonjeno u srpnju 2017., nisu činila državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Državna jamstva društvu Landsvirkjun za ugovore o izvedenicama za zaštitu društva Landsvirkjun od valutnih i kamatnih rizika, od kojih je zadnje jamstvo uklonjeno u srpnju 2017., nisu činila državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u.

⁽⁵⁷⁾ Dokument br. 874344.

⁽⁵⁸⁾ Dokument br. 874345.

⁽⁵⁹⁾ Odjeljak 5.2. i dokument br. 874345.

⁽⁶⁰⁾ Dokumenti br. 875032, 874341 i 908632.

⁽⁶¹⁾ Odjeljak 5.1.

⁽⁶²⁾ Bilješka 34.

⁽⁶³⁾ Dokument br. 874345.

Time je okončan službeni istražni postupak.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Islandu.

Članak 3.

Vjerodostojna je samo verzija ove Odluke na engleskom jeziku.

Sastavljeno u Bruxellesu 26. rujna 2018.

Za Nadzorno tijelo EFTA-e,

Bente ANGELL-HANSEN
Predsjednica
Odgovorna članica Kolegija

Frank J. BÜCHEL
Član Kolegija

Högni KRISTJÁNSSON
Član Kolegija

Carsten ZATSCHLER
Potpisuje kao direktor za
pravne i izvršne poslove
